

ובכן תן פחדך...קדושת השם בימים הלזורים

The Expanded *Kedushah* on Yamim Noraim

(1) ראש השנה ד:ה

סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדשת השם, וכולל מלכויות עמהן, ואינו תוקע. קדשת היום, ותוקע. זכרונות, ותוקע. שופרות, ותוקע. ואומר עבודה והודאה וברכת פהנים, דברי רבי יוחנן בן נורי. אמר לו רבי עקיבא, אם אינו תוקע למלכויות, למה הוא מזכיר. אלא אומר אבות וגבורות וקדשת השם, וכולל מלכויות עם קדשת היום, ותוקע. זכרונות, ותוקע. שופרות, ותוקע. ואומר עבודה והודאה וברכת פהנים.

Dispute between R. Yohanan b. Nuri and R. Akiva – where Malkhuyot is added.

(2) תוספתא ראש השנה ב:א

מקום שנהגו לומר פדברי רבי עקיבא, אומר פדברי רבי יוחנן בן נורי, אומר פדברי רבי יוחנן בן נורי. רבן שמעון בן גמליאל אומר קדשת היום עם הזכרונות. אמר רבן שמעון בן גמליאל: מה מציינו בכל מקום, אומרה רביעית, אף כן אומרה רביעית. רבי אומר: מה מציינו בכל מקום אומרה אמצעית, אף כן אומרה אמצעית. וכשקדשו את השנה באושה, ביום הראשון עבר רבי יוחנן בן ברוקה, ואמר פדברי רבי יוחנן בן נורי. אמר רבן שמעון בן גמליאל: "לא היינו נוהגין בן ביבנה!" ביום השני, עבר רבי חנינא בנו של רבי הגלילי, ואמר פדברי רבי עקיבא, ואמר רבן שמעון בן גמליאל: "כך היינו נוהגין בביבנה!"

In Usha, both approaches were valid, although R. Shimon b. Gamliel confirmed R. Akiva's position as reflecting the custom in Yavneh

(3) ברכות ב:ב

ואמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב: כל השנה כולה, אדם מתפלל האל הקדוש, מלך אוהב צדקה ומשפט, חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים, שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט. ורבי אלעזר אמר: אפילו אמר האל הקדוש, יצא, שנתאמר: וגבה ה' צבאות במשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה, אימתי וגבה ה' צבאות במשפט? אלו עשרה ימים שמראש השנה ועד יום הכפורים. וקאמר האל הקדוש מאי הוה עלה?

אמר רב יוסף: האל הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט. רבה אמר: המלך הקדוש והמלך המשפט. והלכתא פרה.

Modification of the "signature" of Kedushah during all ten days

(4) סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש השנה

מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו ברחמים לחיים, ונאמן אתה להחיות מתים. בא"י מחיה המתים.

ואומר אתה קדוש, וקודם שיחתום המלך הקדוש אומר.

לדור ודור המליכו לאל, כי הוא לבדו מרום וקדוש.

ובכן תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, וייראוך כל המעשים, וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כלם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. כמה שידענו ה' אלהינו שהשלטון לפניך, עז בידך ובכן תן כבוד לעמך, תהלה ליראיך ותקוה טובה לדורשיך, ופתחון פה למיחלים לך. שמחה לארצך, וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך, ועריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו.

ובכן צדיקים יראו וישמחו, וישרים יעלוזו, וחסידים ברינה יגילו, ועולתה תקפץ פיה. וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ. ותמלוך אתה ה' אלהינו מהרה על כל מעשיך. בהר ציון משכן כבודך ובירושלם עיר קדשך. ככתוב בדברי קדשך. ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה. קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך. ככתוב ויגבה ה' צבאות במשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה. ברוך אתה ה' המלך הקדוש.

(5) רמב"ם תפילה וברכת כהנים ב'

(יט) יש מקומות שנהגו בעשרת ימים אלו להוסיף בברכה ראשונה "זכרנו לחיים..." ובשניה "מי כמוך אב הרחמן...", ומוסיפין בברכת שמונה עשרה "זכר רחמיה [...] וכבש..." ומוסיפין בברכה אחרונה "ובספר חיים...". וכן יש מקומות שנהגו להוסיף בעשרת ימים אלו בברכה שלישית "ובכן [...] ובכן...". אבל בראש השנה וביום הכפורים - מנהג פשוט הוא להוסיף בשלישית "ובכן [...] ובכן...".

(6) רמב"ם סדר תפילות ד'

ראש השנה. נהגו רב העם מראש השנה ועד יום הכפורים להוסיף בכל תפלה בעשרת הימים. בברכה ראשונה מוסיפין זכרנו לחיים, אל מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים, למענך אלהים חיים. מלך רחמן ומושיע ומגן. ברוך אתה יי, מגן אברהם. ומוסיפין בברכה שניה מי כמוך אב הרחמן, זוכר יצוריו ברחמים לחיים. ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך אתה יי, מחיה המתים. ומוסיפין בברכת שמונה עשרה זכר רחמיה יי אלהינו וכבש פעסך וכתב לחיים כל בני בריתך. ברוך אתה יי, הטוב שמך ולך נאה להודות. ומוסיפין בברכה אחרונה ובספר חיים ברכה ושלוש נזכר ונכתב לפניך, אנו וכל עמך בית ישראל, לחיים ושלוש. ברוך אתה יי, המברך את עמו ישראל בשלום. ובתפלת נעילה יום הצום אומרים בברכות אלו מקום זכרנו לחיים - חתמנו לחיים. וכל התוספות האלו - מנהג מקומות; ויש מקומות שנהגו שלא יוסיפו דבר.

מנהג פשוט שמברכין ברכה שלישית בנסח זה בשני ימים שראש השנה בכל תפלה מארבע התפלות, וכן נהגו מקצת העם לברך אותה באותו הנסח בכל תפלה ותפלה מחמש תפלות שליום הכפורים. וזה הוא נסחה: אתה קדוש ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוד סלה. ובכן תן פחדך יי אלהינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת, וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, כמו שידענו יי אלהינו שהשלטון מלפניך, עז בידיך וגבורה בימיך, ושמך נורא על כל מה שבראת. ובכן תן כבוד לעמך, תהלה ליראך, תקנה לדורשיך, פתחון פה למיחלים לך, שמחה לארצך, ששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך, ועריכת נר לבן ישי משיחך. ואז צדיקים יראו וישמחו, וישרים יעלוזו, וחסידים ברנה יגילו, ועולתה תקפץ פיה, וכל הרשעה כלה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, ומלכות העליזה מהרה תעקר ותשבר, ותמלך אתה הוא יי אלהינו, מהרה על כל מעשיך, בירושלים עירך, ובהר ציון משכן כבודך, ונגד זקניך כבוד, ככתוב: וחרפה הלבנה ובושה החמה, כי מלך יי צבאות בהר ציון ובירושלים. ונגד זקני כבוד, ונאמר: יי מלך לעולם ועד, ונאמר: ויגבה יי צבאות במשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה. ברוך אתה יי, המלך הקדוש.

Rambam records the custom "in most places" to add the other expansions during these ten days; and the widespread custom to add *uv'Khen...* on Rosh Hashanah, and in a few places they also add it on Yom haKippurim

¹ וכן את מוצא, שאין הקדש ברוך הוא עתיד לפרע ממלכות העליזה, אלא ברוח קדים מכילתא דרבי ישמעאל שמות י"ד:כ"א

(7) אורחות חיים חלק א דין סדר תפלת ר"ה

וענין אלו ג' **ובכן ובכן ובכן** שאומרים בקדושת השם ענינם **מלכיות זכרונות ושופרות**. הראשון שהוא ובכן תן פחדך כלו ענין ממלכה שממליכין אותו על הכל ויעשו כלם אגודה אחת לעשות רצונו. והשני שהוא ובכן תן כבוד הוא לבקש מלפניו זכרון לטובה. והשלישי שהוא ובכן צדיקים הוא מענין שופרות כי הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ נוטה למה שמצינו בתורת כהנים ובמה בשופר של חירות. ומה שגומרין בה ותמלוך אתה ה' לבדך הוא לומר מעין חתימה סמוך לחתימה שחותם בה המלך הקדוש ואח"כ אומר אתה בחרתנו. R. Aharon haKohen of Lunel (14th c. Provence) aligns the three paragraphs with **Malkhuyot**, **Zikhronot** and **Shofarot**

(8) טור אורח חיים תקפ"ב

תמהתי מעולם למה א"א ובכן תן פחדך כל עשי"ת דמ"ש זה התוספת שבברכת קדושת השם ממה שמוסיפין באבות וגבורות ושמעתי שיש מקומות שנוהגין לאומרו

*Tur is bothered by the seeming inconsistency of adding the four stanzas during all ten days but not the extended **Kedushah** – and he notes that he heard of places where they do indeed expand **Kedusha** during all ten days.*

(9) נוסח תחמן "בלד" בכל עשרת ימי התשובה

ובכן, יתקדש שמך ה' אלהינו על ישראל עמך.

ובכן, תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת. וייראוך כל המעשים, וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. כמו שידענו ה' אלהינו שהשלטון מלפניך, עז בידך, וגבורה בימינך. ושמך נורא על כל מה שבראת: ובכן, תן כבוד לעמך, תהלה ליראיך, תקנה לדורשיך, פתחון פה למיחלים לך. שמחה לארצך, ששון לעירך, צמיחות קרן לדוד עבדך. ועריכת גר לבן ישי משיחך. **ואז** צדיקים יראו וישמחו, וישרים יעלוזו, וחסידים ברנה יגילו, ועולתה תקפץ פיה. וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, **ומלכות העליזה** מהרה תעקור ותשבור.

ותמלוך אתה הוא ה' אלהינו מהרה על כל מעשיך בירושלים עירך, ובהר ציון משפן כבודך. **ונגד זקניו כבוד.**

ונחפיה הלבנה ובושה החמה, כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד. ונאמר, ה' ימלך לעלם ועד.

ונאמר, ויגבה ה' צבאות במשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה.

ברוך אתה ה' המלך הקדוש.